

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н.
КАРАЗІНА**

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи на тему

«ВІЙСЬКОВА ЖУРНАЛІСТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ»

Виконала: студентка 4 курсу групи ЗСМК-42

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності 061 Журналістика

Касьяненко Є. В.

Керівник: старший викладач Погарська Н. В.

Харків – 2024

ЗМІСТ

Вступ	3
1 Історія формування та теоретичні аспекти військової журналістики....	5
1.1 Історія становлення військової журналістики.....	5
1.2 Теоретичні аспекти поняття військової журналістики.....	7
Висновки до розділу 1	8
2 Особливості сучасного стану військової журналістики як соціального явища та комунікативної технології на прикладі російсько-української війни.....	9
2.1 Роль військової журналістики та її вплив на громадськість.....	9
2.2 Актуальні проблеми військової журналістики, що потребують привернення уваги громадськості.....	11
2.3 Етичні аспекти військової журналістики.....	13
2.4 Перспективи розвитку військової журналістики в Україні.....	15
Висновки до розділу 2	16
3 Висвітлення російсько-української війни на українському телебаченні.....	17
3.1 Розроблення плану для аналізу новин українських каналів.....	17
3.2 Моніторинг новин телеканалів «1+1» та «СТБ» щодо представлення військової тематики.....	19
3.3 Розроблення контент-плану телемарафону для українських телеканалів.....	33
Висновки до розділу 3.....	44
Висновки	46
Список використаних джерел	49

ВСТУП

Актуальність теми. Роль військової журналістики є дуже важливим питанням на сьогодні, адже світ стикається з численними глобальними конфліктами та актами тероризму.

Військова журналістика у сучасному світі відіграє ключову роль у розумінні та відображенні важливих аспектів військових конфліктів, безпеки та оборони, отже важливо вивчати і розуміти роль цієї галузі. Військова журналістика є однією з найскладніших та найнебезпечніших галузей журналістики. Вона включає в себе повідомлення про воєнні конфлікти, операції та інші події, пов'язані з військово-політичною сферою життя. Зростаюча складність глобальних воєнно-політичних відносин породжує потребу в об'єктивному та компетентному медійному висвітленні подій. У цьому контексті треба розглянути роль журналістики у формуванні громадської думки та взаємодії з військовими структурами. Дана робота присвячена аналізу сучасних тенденцій військової журналістики та її впливу на суспільство.

Ступінь наукового дослідження. До цього часу було проведено певні дослідження в цій галузі як у вітчизняній, так і у зарубіжній літературі. Вітчизняні дослідження зазвичай фокусуються на вивченні ролі військових журналістів у війнах та конфліктах, а також на їхньому взаємодії з військовими структурами та владою. Зокрема, цю тему активно досліджують: Мітчук Ольга Андріївна, Желіховська Наталія Степанівна, Степан Кость та інші. Зарубіжна література розглядає сучасні тенденції військової журналістики, зокрема вплив інформаційних технологій та соціальних мереж на процеси воєнного звітування. У зарубіжній літературі дослідження на тему військової журналістики проводять такі експерти, як Джен Дžadсон, Крістофер Пол, Філіп Тейлор та інші.

Проте, існують ще багато невивчених аспектів, таких як вплив політичних чинників на об'єктивність військового журналізму, роль журналістів у міжнародних конфліктах, а також питання етики та моралі у

військовій журналістиці. Таким чином, обрана тема потребує подальшої глибокої розробки та дослідження для розкриття всіх її аспектів.

Метою даної курсової роботи є ретельне дослідження та розкриття ролі військової журналістики в умовах війни, виявлення особливостей її функціонування та впливу на громадськість.

Завдання:

- 1) Розглянути історію формування військової журналістики;
- 2) Проаналізувати сучасний стан військової журналістики;
- 3) Дослідити вплив військової журналістики на громадськість;
- 4) Розглянути стан військової журналістики як соціальне явище та комунікативну технологію;
- 5) Привернути увагу громадськості до існуючих проблем військової журналістики;
- 6) Розглянути етичні аспекти військової журналістики;
- 7) Розглянути вплив телебачення на громадськість при висвітленні військових подій;
- 8) Розробити рекомендації для покращення роботи ЗМІ у військовій тематиці.

Об'єкт роботи. Сучасний стан військової журналістики в умовах війни.

Предмет роботи. Військова журналістика як інформаційний жанр військової тематики.

Методи дослідження: контент-аналіз, узагальнення, спостереження, аналіз та порівняння, аналіз літератури.

1 ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ТА ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

1.1 Історія становлення військової журналістики

Військова журналістика - жанр журналістики, спрямований на висвітлення бойових ді (війн, контртерористичних операцій, етнічних і релігійних конфліктів), включаючи державну політику щодо преси в період бойових дій.

Вперше військова журналістика з'явилася як медіаявлення під час війн із Наполеоном на початку ХІХ століття. До цього газети та журнали як в Україні, так і в інших європейських країнах випускали лише короткі зведення з місця подій. Але напади французького імператора були настільки несподіваними та віроломними для європейських держав, що одразу ж привернули увагу всього світу [1, с. 45]. Ці події були шансом для видань залучити до себе нову аудиторію, тому в 1808 році англійська газета «Times» відправила до Іспанії свого співробітника Генрі Робінсона для висвітлення війни іспанців з французами.

Нотатки журналіста користувалися великим успіхом і започаткували новий напрям у журналістиці. Історики вважають Робінсона першим військовим кореспондентом, який започаткував багато матеріалів починаючи з «гарячих точок» у 19 столітті.

Під час війни 1812 року попит на тексти про національну ідентичність і національну історію в журналістиці та літературі зріс, але ці матеріали були опубліковані лише у вигляді авторських колонок, есе та статей. У цьому столітті був створений новий етап для військової журналістики: великі міжнародні конфлікти дозволили журналістам того часу сробувати несподівані прийоми та винайти способи надання більш цікавої та яскравої інформації [1, с. 45].

У період Першої світової війни виникла суперечка про необхідність гласності у висвітленні військових питань. Були побоювання, що випадково чи навмисно, працюючи з офіцерами на фронті та отримуючи від них інформацію, журналісти можуть розкрити військову таємницю. Суперечки в суспільстві не вщухали аж до 1914 року, коли почалася війна з Німеччиною, це вплинуло на жорсткі обмеження роботи воєнкорів [1, с. 45].

Наповнена на події війна дозволила військовим журналістам шукати нові форми подання інформації. Ще під час Першої світової війни у читачів стали популярними матеріали не професійних журналістів, а простих військових. Зазвичай це були невеликі матеріали у формі листа чи невеликої розповіді, але така на перший погляд недосвідченість та простота підкуповували аудиторію.

Досвід Першої світової війни показав роль журналістики та продемонстрував ефективні способи агітації та маніпулювання. З цих причин перед початком Великої Вітчизняної війни вперше розпочалася підготовка журналістських кадрів, яка продовжилася і під час воєнних дій.

Друга світова війна дуже вплинула на військову журналістику. У журналістських матеріалах стало необхідно показувати життя військових, які добре володіють військовою технікою та тактикою ведення бою, їх ініціативи, військової кмітливості та хитрощі у боротьбі з ворогом [2, с. 255]. Для оперативного та точного висвітлення подій тексти писалися від першої особи та з місця подій. У цьому журналістам допомагав дозвіл частин та підрозділів бути присутніми на обговореннях різних планів та питань, які могли стосуватися агітаційно-масової роботи. Попит на гарячу інформацію з поля бою був високим. Завдяки такому спектру авторів, матеріали в журналах і газетах були найрізноманітнішими.

У другій половині ХХ століття журналістику захопили радіо та телебачення. Знайомі та звичні формати журналістських матеріалів трансформувалися та придбали звук та картинку. Одним із негласних правил

стало використання такого елемента як стендап з місця подій, який доводив небезпеку становища журналіста на фронті.

Пізніше, під час новинних програм, репортери стали виходити в прямий ефір і самі розповідати про те, що відбувається перед репортажем. Такий прийом був дуже затребуваний у глядачів та слухачів, що приваблювало велику аудиторію [2, с. 255].

У зв'язку з таким насиченим інформаційним порядком денним були введені й обмеження. Так, серед професійної спільноти було негласно заборонено публікацію фотографії та відеоматеріалів із тілами загиблих, яких можна впізнати по обличчю та зовнішньому вигляду, а також криваві поранення. Ці правила запровадили спеціально із поваги до загиблих та глядачів, які можуть бути не готові до демонстрації такої сторони війни.

1.2 Теоретичні аспекти поняття військової журналістики

Військова журналістика є важливою галуззю, що займається висвітленням воєнних подій, аспектів оборони та безпеки. Можна виділити такі ключові аспекти цієї сфери:

- ця галузь базується на журналістських принципах об'єктивності, точності, контексту та відповідальності перед аудиторією. Вона вимагає глибоких знань військової справи, етичних міркувань у відображенні конфліктів та збалансованого підходу до представлення інформації.

- військова журналістика стала важливим засобом передачі об'єктивної інформації про воєнні події, впливаючи на світові погляди та реакцію громадськості [3, с. 121]. Вона сприяє розумінню та аналізу воєнних конфліктів, формує світову думку та впливає на прийняття політичних рішень.

- військова журналістика відіграє ключову роль у висвітленні важливих суспільних та політичних процесів, надаючи об'єктивний погляд на воєнні події та допомагаючи формувати світогляд громадськості.

- військова журналістика має на меті забезпечення інформаційної підтримки військових операцій та відображення реальної ситуації на передовій. Основні функції військової журналістики включають: підтримка інформаційної безпеки військових операцій; забезпечення передачі об'єктивної інформації про хід військових дій; підтримка морального духу військових та населення у регіоні.

- основні особливості роботи військової журналістики включають: здатність до швидкого аналізу подій та вибір правильної інформації для трансляції; вміння працювати в екстремальних умовах та здатність до стресостійкості; наявність навичок роботи зі зброєю та засобами військової техніки [3, с. 121].

Висновки до розділу 1

У даному розділі було досліджено історію формування та теоретичні аспекти військової журналістики.

- аналізуючи розвиток цієї галузі протягом часу, можна відзначити її постійну еволюцію та вплив на суспільство. Військова журналістика відіграє ключову роль у забезпеченні інформаційної безпеки та формуванні образу військових конфліктів;

- у ході дослідження було виявлено, що теоретичні засади військової журналістики базуються на принципах об'єктивності, точності, контексту та відповідальності перед аудиторією;

- враховуючи постійні зміни у сучасному інформаційному середовищі та розвиток технологій, військова журналістика має адаптуватися до нових викликів і забезпечувати високий рівень професійної етики та якості інформації. Подальші дослідження у цій області можуть спрямовуватися на вивчення впливу соціальних мереж та інтернет-платформ на інформаційний простір військової журналістики, а також на розробку нових методів та стратегій роботи в цій сфері.

2 ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ЯК СОЦІАЛЬНОГО ЯВИЩА ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

2.1 Роль військовій журналістики та її вплив на громадськість

На сьогодні журналісти, які працюють у зонах бойових дій, стикаються з численними викликами. Умови, в яких вони змушені працювати, давно вийшли за рамки звичайної редакції чи паркетних умов [4, с. 117]. Від початку агресії Росії проти України у 2014 році, кількість військових журналістів, які опиняються в «гарячих точках», зростає щодня. Раніше лише кілька журналістів висвітлювали екстремальні події, але тепер все більше фотокореспондентів, телеоператорів та журналістів вирушають у такі області або на території «заморожених конфліктів». За останній рік медійна спільнота України втратила десятки журналістів. Це сталося головним чином через відсутність професійної підготовки, коли представники ЗМІ вирушають у екстремальне відрядження [4, с. 117]. Це призводить до різних наслідків, починаючи від втрати техніки та легких тілесних ушкоджень і закінчуючи важкими пораненнями та загибеллю.

Журналістика на війні має безліч заборон та нюансів. Найголовнішою задачею висвітлення війни є насамперед не нашкодити самим військовослужбовцям та донести правдиву інформацію до вуст громадськості. Так як на сьогоднішній момент в російсько-українській війні має місце дуже велика кількість пропаганди. Військова журналістика має дуже великий вплив на суспільство, тому що майже кожен українець кожного дня відкриває стрічку новин, або вмикає телебачення для того, щоб дізнатися останні військові новини. Тож важливими є для журналістів, що працюють із воєнною тематикою, надавати правдиву, зрозумілу та якісну інформацію, яка має на меті повідомити людей про останні військові новини. Дуже важливим

аспектом є подати інформацію так, щоб не нашкодити психіці громадськості [4, с. 117].

Російсько-українська війна показала значний вплив військової журналістики на громадськість у цьому конфлікті. Ось деякі аспекти цього впливу:

- російська та українська влади використовували військову журналістику для підтримки своїх позицій. Російські ЗМІ часто подавали необ'єктивні чи спрямовані на підтримку російської агресії матеріали. Також використовувались соціальні мережі для поширення дезінформації;

- військова журналістика підвищує увагу до конфлікту, дозволяючи громадськості отримати доступ до інформації про події на передовій. Вона є джерелом інформації для українців та світової громадськості щодо ситуації на сході України [4, с. 117];

- інформація, яку надає військова журналістика, впливає на переконання громадян щодо конфлікту, формуючи їхнє розуміння та підтримку або відторгнення конкретної сторони;

- репортажі з військової зони викликають емоційну реакцію громадськості. Свідчення військових журналістів та фото-відео матеріали змушують аудиторію реагувати емоційно та підтримувати жертв війни;

Вплив військової журналістики у російсько-українській війні демонструє, як медіа може формувати світогляд, впливати на громадську думку та реакцію громадськості на важливі події в суспільстві.

Головним завданням українського військового журналіста є збільшення довіри та авторитету нашої армії, а також захист національного інформаційного простору від нападів агресора, гібридної та інформаційної війни. Безумовно, військова журналістика є складною та вимагає професійності, тому не кожен зацікавлений претендент може стати успішним фахівцем у цій галузі [5, с. 334].

Справжній військовий журналіст повинен майстерно подавати інформацію, створювати значущі матеріали, розкривати обговорювану тему,

отримувати ексклюзивні матеріали, плідно співпрацювати з пресофіцерами бригад, щоб забезпечити позитивне ставлення до нашої армії.

Військові журналісти є авторами цікавих та унікальних новин з «гарячих точок», вони пишуть аналітичні статті, знімають захопливі репортажі, перегляд яких захоплює подих та розхитує серце, проводять незвичайні розслідування - роблять все, щоб ми могли побачити те, що не можемо спокійно сприйняти. Робота в таких небезпечних та екстремальних умовах не кожному під силу, тому стати фахівцем і професіоналом саме у цій сфері - не так просто [5, с. 334].

Володіння профільними знаннями та навичками є обов'язковим для успіху у цій професії. Військові журналісти також їздять разом з нашими військовими на танках, перебувають у зоні обстрілів, переходять - вони постійно ставлять під загрозу своє життя. Це все для того, щоб українці та світ дізналися правду про жорстоку війну, яка триває на нашій території, про те, що ми не нападаємо, а захищаємо наші землі від захопників [5, с. 334].

2.2 Актуальні проблеми військової журналістики, що потребують привернення уваги громадськості

Деякі аспекти сучасної військової журналістики стали актуальною проблемою, яка потребує привернення уваги громадськості, зокрема через особливості, що її супроводжують.

По-перше, військова журналістика потребує привернення уваги, оскільки вона пов'язана з небезпеками та ризиками для журналістів. Военні конфлікти часто призводять до загибелі та травмування журналістів, які ризикують своїм життям та безпекою, щоб розповісти світу про події на передовій [6, с. 251]. Привернення уваги громадськості до цієї проблеми може сприяти поліпшенню захисту прав журналістів під час конфліктів. Також це є важливою проблемою, на яку варто звернути увагу журналістам, які планують зв'язати свою кар'єру з перебуванням у зоні бойових дій. Треба розуміти, що

починаючи цю справу кожному треба бути фізично та морально підготовленим, обізнаним як діяти у екстрених ситуаціях, дотримуватися усіх інструкцій та правил безпеки.

По-друге, сучасна військова журналістика страждає від дезінформації та фейкових новин. Воєнні конфлікти завжди супроводжувалися пропагандою та маніпуляціями інформацією, але сьогодні з розвитком інтернету та соціальних медіа це стало особливо актуальною проблемою [6, с. 251]. Завдяки цифровим технологіям швидко поширюються фейкові новини, що ускладнює завдання воєнних журналістів передавати достовірну інформацію про події. Привернення уваги громадськості може допомогти поширити інформаційну грамотність та навички критичного мислення, які необхідні для розуміння справжньої картини воєнних подій. Для цього, у першу чергу, кожен повинен усвідомлювати, що наразі в Україні існує також і інформаційна війна, де багато невірної інформації. Для того щоб розрізнити правдиву та фейкову інформацію, українцям треба уважніше слідкувати за тим, з яких ресурсів вони сприймають інформацію. Краще дізнаватися всі новини з офіційних джерел, для того, щоб не потрапити у пастку дезінформації.

По-третє, військова журналістика потребує привернення уваги через свою важливість для суспільства. Журналісти воєнних конфліктів є очевидцями та свідками війн, вони мають можливість докласти зусиль, щоб викликати у громадськості реакцію на трагедії та небезпеки воєнного становища [6, с. 251]. Вони можуть впливати на формування громадської думки, мобілізувати ресурси для допомоги постраждалим та звертати увагу на важливі питання. Привернення уваги громадськості може підкреслити значення роботи воєнних журналістів та спонукати суспільство до визнання їхньої вагомості ролі. Саме через правильне донесення інформації журналістом та вірного трактування цієї інформації громадськістю можна досягти ефективного обміну інформацією.

Також окремо треба сказати про проблему свободи слова. Протягом минулого року в Україні з'явилася низка нових правил, що регулюють роботу

ЗМІ. Серед них – жорсткі обмеження на допуск журналістів до зони бойових дій; посилення державного мовлення; зростаюча цензура та самоцензура серед журналістів. Все це сигналізує про проблеми зі свободою слова в Україні. І хоча частину цих проблем можна пояснити тим, що йде війна, багато журналістів відмовляються приймати такі обмеження у правах, все частіше заявляючи про необхідність колективних дій. Проте навіть розмови на цю тему більше точаться у неpubлічній сфері [6, с. 251].

Спроби обмежити свободу слова шляхом цензури, тиску на журналістів або закриття незалежних ЗМІ є проблемою сьогодення. Влада може обмежувати доступ до інформації та контролювати її представлення. Затримання, погрози та переслідування журналістів за їхню професійну діяльність стало буденністю у наш час. Це може включати арешти, судові переслідування та інші форми тиску. Нажаль з цим стикаються багато журналістів не тільки працюючи у військовій але й в інших сферах.

Все це відбувається через відсутність ефективного механізму захисту для ЗМІ та журналістів, а також недостатня міжнародна підтримка у забезпеченні їхньої безпеки.

Вирішення цих проблем вимагає спільних зусиль уряду, міжнародних організацій, громадянського суспільства та самих журналістів для захисту свободи слова і забезпечення незалежної та об'єктивної інформаційної висвітлення подій [6, с. 251].

2.3 Етичні аспекти військової журналістики

Етичні аспекти військової журналістики відіграють важливу роль у забезпеченні об'єктивності, відповідальності та гуманного підходу при висвітленні воєнних подій. Військові журналісти повинні прагнути надавати об'єктивну та точну інформацію, уникати спотворень та несправедливого представлення подій [7, с. 266].

Треба виділити такі етичні аспекти військової журналістики:

- журналісти повинні бути обережними у висвітленні деталей, які можуть порушити гідність осіб, які взяли участь у воєнних подіях. В першу чергу, це повинні бути обгрунтовані відомості, особливо якщо це стосується приватного життя осіб;

- наступним аспектом є уникання надання інформації, яка може призвести до розголошення конфіденційної інформації або загрожувати безпеці життя осіб у воєнних зонах. Це є дуже важливо, тому що якась зайва деталь, наприклад місцезнаходження конкретних осіб, може вартувати цілого життя. Журналістам потрібно бути обережним у висвітленні таких подій, в свою чергу і громадськість повинна уникати розголошення такої інформації для ЗМІ [7, с. 266]. Також важливим є врахування можливих наслідків використання фото- та відеоматеріалів, щоб не спричинити непередбачувані ефекти чи додаткові страждання;

- при зборі інформації журналіст повинен, перш за все, думати про збереження життя заручників та потенційних жертв, тобто він зобов'язаний уникати ідентифікації військових, безпосередніх учасників події, уникати прямого контакту з терористами, не брати на себе роль посередника;

- незважаючи на те, що у будь-якому інформаційному середовищі існує конкуренція, під час висвітлення бойових дій етичні норми вимагають надавати посильну допомогу товаришам із журналістської спільноти;

- не варто брати на себе відповідальність дізнатися про чиюсь долю на передовій і взагалі зав'язувати особисті взаємини з жителями постраждалого регіону. Адже журналіст, який працює в зоні бойових дій – це головний комунікаційний канал між фронтом та тилом, і він не повинен служити приватним інтересам, і тим більше ставати чиїмось розвідником;

- журналіст не повинен брати участь у бойових діях та носити з собою зброю, інакше він позбавляється недоторканності, гарантованої працівникам ЗМІ. Також він повинен носити з собою розпізнавальні знаки (одяг з ярликом ЗМІ), але важливі документи та гроші краще зберігати в безпечному місці,

оскільки будь-яка беззбройна людина може стати жертвою пограбування [7, с. 266];

- військові журналісти повинні бути врівноваженими у відображенні страждань та трагедій, виявляючи повагу до тих, хто постраждав внаслідок війни. Так як військовими журналістами часто висвітлюються трагічні події приватного життя воєнного та цивільного населення, треба бути тактовними та уважними до емоційного стану інших людей;

Військові журналісти стикаються з великими етичними викликами, які вимагають високого рівня відповідальності та професійної чесності для забезпечення найвищих стандартів журналістики під час воєнних конфліктів [7, с. 266].

2.4 Перспективи розвитку військової журналістики в Україні

За роки незалежності Україна пережила дуже багато подій, Помаранчева революція, Антитерористична операція, а тепер воєнний стан із за нападу на нашу територію російськими військами. Військові дії в Україні тривають вже багато часу, та на жаль поки що ми не спостерігаємо кінець цього конфлікту.

Розвиток військової журналістики питомо зріс за останні роки та продовжує зростати. Кількість бажаючих вивчати саме військову журналістику збільшилась з подіями.

Україна знаходиться в стані воєнного конфлікту з Росією, і це призводить до зростання інтересу до військової журналістики в країні. Освітлення поточних подій, розповідь про воєнні злочини та порушення прав людини є важливим завданням для воєнних журналістів.[8, с. 31].

Розвиток технологій сприяє розширенню можливостей військової журналістики. Нові технології дозволяють знімати відео й фотографувати важливі моменти, вести живі трансляції з військових зон та отримувати інформацію в реальному часі. Це допомагає створювати більш достовірні та коректні матеріали, які можна швидко розповсюдити. Українські журналісти

співпрацюють з журналістами з інших країн, отримуючи нові знання та досвід у сфері військової журналістики, що допомагає покращувати якість матеріалів та підвищувати рівень професійної майстерності.

Українська військова журналістика має потенціал для розвитку, особливо в умовах активного воєнного конфлікту [8, с. 31]. За допомогою нових технологій, співпраці та професійного росту українські військові журналісти можуть допомогти глибше розуміти та освітлювати ситуацію в країні та сприяти змінам на краще. Однак, громадянське суспільство та держава повинні бути готовими підтримувати і захищати права та безпеку військових журналістів, зокрема щодо доступу до інформації та захисту від небезпек. Важливо також підвищувати рівень професійної компетентності воєнних журналістів шляхом забезпечення навчання та підтримки.

Висновки до розділу 2

- військова журналістика відіграє важливу роль у висвітленні конфліктів, інформуванні громадськості та впливі на громадську думку;
- військові журналісти стикаються з численними викликами та ризиками, включаючи загрозу для життя, відсутність підготовки та дезінформацію;
- військова журналістика має дотримуватися етичних принципів, таких як повага до осіб, уникнення розголошення конфіденційної інформації та захист безпеки;
- розвиток технологій створює нові можливості для військової журналістики, дозволяючи збирати та поширювати інформацію в реальному часі;
- українська військова журналістика має потенціал для розвитку, але потребує підтримки з боку громадянського суспільства та держави;
- важливо підвищувати професійну компетентність військових журналістів, забезпечувати їхню безпеку та захист, а також сприяти поширенню інформаційної грамотності серед громадськості.

3 ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА УКРАЇНСЬКОМУ ТЕЛЕБАЧЕННІ

3.1 Розроблення плану для аналізу новин українських телеканалів

Аналізуючи стан військової журналістики у сучасному світі, вважаємо доцільним здійснити практичний аналіз на прикладі російсько-української війни, адже для галузі військової журналістики ця тема наразі є дуже важливою. Одним із основних каналів ЗМІ, який займається аналізом військових подій є українське телебачення.

Українське телебачення активно висвітлює події, пов'язані з російсько-українською війною. На каналах часто йдуть новинні сюжети, репортажі з передової, інтерв'ю з військовими, цивільними жертвами конфлікту, аналітичні програми, документальні фільми та інше [9, с. 101].

Українські журналісти стараються не лише інформувати глядачів про поточну ситуацію в Україні, а й аналізувати причини війни, розкривати російську агресію, пам'ятати про загиблих і шукати шляхи до її завершення.

Крім того, українське телебачення веде просвітницьку роботу серед глядачів, показуючи їм історію війни, стимулюючи громадську активність, допомагаючи воїнам та їхнім сім'ям, пропагуючи патріотизм та об'єднання українського народу.

Таким чином, українське телебачення важливим чином впливає на свідомість громадян та сприяє консолідації українського суспільства в умовах війни. Тож ми вирішили проаналізувати дані аспекти впливу шляхом порівняння двох популярних українських телеканалів [10, с. 490].

Для аналізу було обрано такі українські телевізійні канали «1+1» та «СТБ».

План аналізу висвітлення військової тематики на українських телеканалах «1+1» та «СТБ».

Критерії аналізу:

- частота висвітлення військової тематики. Цей критерій допоможе порівняти та зрозуміти яку долю часу складає висвітлення військової тематики;

- тональність висвітлення. З'ясування того, як висвітлюється військова тематика - позитивно, нейтрально чи негативно [11, с. 95];

- упередженість висвітлення. Визначення того, чи існує упередженість у висвітленні військової тематики на даних телеканалах, і в який бік вона спрямована;

- джерела інформації. Аналіз того, на які джерела інформації посилаються телеканали при висвітленні військової тематики (військові експерти, офіційні особи, журналісти тощо) [11, с. 95];

- вплив висвітлення. Оцінка того, як висвітлення військової тематики впливає на аудиторію, зокрема на їхнє ставлення до війни та розуміння ситуації;

- акценти та пріоритети. Виявлення ключових тем та аспектів військової тематики, на яких зосереджуються телеканали.

Обрані критерії аналізу є важливими для оцінки якості та впливу висвітлення військової тематики на телеканалах. Частота висвітлення вказує на пріоритетність, яку телеканали надають війні, а тональність висвітлення може впливати на сприйняття конфлікту аудиторією. Упередженість висвітлення та джерела інформації є важливими для визначення точності та об'єктивності висвітлення. І, нарешті, вплив висвітлення є важливим для розуміння того, як телеканали формують громадську думку про війну [12, с. 66].

Обґрунтування вибору телеканалів:

«1+1» та «СТБ» є двома провідними телеканалами в Україні з великою аудиторією. Вони також мають репутацію надання об'єктивного та збалансованого висвітлення поточних подій. Оскільки війна в Україні є однією з найважливіших подій в історії країни, аналіз того, як ці два канали

висвітлюють конфлікт, надасть цінну інформацію про медіа-ландшафт України та його вплив на громадську думку.

3.2 Моніторинг новин телеканалів «1+1» та «СТБ» щодо представлення військової тематики

Одним із завдань даної роботи є дослідження українських телеканалів. Це дослідження проведене з метою визначення особливостей висвітлення ситуації збройних конфліктів в українському медіапросторі на прикладі програм телеканалів «1+1» і «СТБ». Даний аналіз проведений у формі порівняння новин цих телеканалів за критеріями, визначеними у розділі 3.1. Саме такий метод аналізу як порівняння дозволить ідентифікувати схожості та відмінності між каналами, оцінити їхню ефективність та визначити області для вдосконалення [13, с. 119].

«1+1» – один із найбільших медіахолдингів України. Це телеканал, що є фактично першим україномовним національним каналом, який з'явився на телебаченні у 1995 році. Він транслює широкий спектр програм українською мовою, таких як новини та програми поточних подій (ТСН/ТСН), ранкові шоу, телесеріали, реаліті-шоу, комедійні шоу, ток-шоу, музичні програми, вікторини, тревелоги, документальні фільми та інше.

«СТБ» – загальноукраїнський національний телеканал, який розпочав мовлення у 1997 році та має власне виробництво, яке є його найпопулярнішим телевізійним продуктом. Цей канал транслює безліч українських серіалів, шоу, реаліті, програм, новин та багато іншого.

Зазначені телевізійні канали є одними з найпопулярніших на українському медіапросторі. До початку повномасштабного вторгнення, вони слугували по більшій частині як канали з розважальним контентом. Але з початком війни на українській території ситуація змінилася. Тепер на цих каналах можна побачити різні програми та новини про військові події.

Для моніторингу була відібрана інформація випусків новин даних телеканалів за період 30.12.2023-30.03.2024 рік.

Перейдемо до аналізу.

1) Дослідження частоти висвітлення військової тематики.

На телеканалі «1+1» транслюється щоденна програма новин – Телевізійна служба новин (ТСН). У будні виходить в ефір протягом усього дня. У рамках ранкового шоу «Сніданок із 1+1» виходить кілька коротких ранкових випусків. Вдень (зазвичай о 12.00 та 16.45) виходять довші денні випуски новин. О 19.30 щодня виходить основний випуск (45-60 хвилин), у якому підбиваються підсумки дня. У цей час у неділю виходить передача «ТСН. Тиждень» - щотижнева інформаційно-аналітична програма, у якій аналізуються головні події, що відбулися протягом тижня. Після опівночі виходять короткі нічні випуски.

На телеканалі «СТБ» транслюється щоденна програма новин – «Вікна-новини». Випуски новин виходять об 11:30, 14:30, 17:30 та 22:00.

Проаналізувавши програми «ТСН» та «Вікна-новини» у різні дні та різні проміжки часу, ми дійшли до висновку, що інформація на військову тематику займає близько 70% від кількості ефірного часу даних програми на обох телеканалах. Це означає, що висвітлення військових подій, які відбуваються на території України наразі є пріоритетним напрямком для роботи кореспондентів.

Проаналізуємо репортажі новин програм «ТСН» та «Вікна-новини» у період 3 місяці за допомогою таблиці (табл. 3.1)

Таблиця 3.1 - аналіз репортажів новин програм «ТСН» та «Вікна-новини» у період 3 місяці

Категорія	«ТСН» (телеканал 1+1)	«Вікна-новини» (телеканал «СТБ»)

1. Бойові дії та фронтові зведення за кожен день.	Транслюються на телеканалі 5-7 разів на день.	Транслюються 4 рази на день.
2. Ефірний час присвячений висвітленням військових подій.	Приблизний розрахунок: Новини - 3700 хвилин (60 годин); Репортажі - 1800 хвилин (30 годин); Інтерв'ю - 600 хвилин (10 годин); Аналітичні програми - 250 хвилин (4 години); Загалом – 6350 хвилин (105 годин).	Приблизний розрахунок: Новини - 2700 хвилин (45 годин); Репортажі - 1350 хвилин (23 години); Інтерв'ю - 600 хвилин (10 годин); Аналітичні програми - 150 хвилин (2,5 години); Загалом – 4800 хвилин (80 годин).
3. Основні теми висвітлення.	-Бойові дії на фронті -Наслідки війни для цивільного населення -Гуманітарна допомога -Міжнародна підтримка України -Військові злочини та порушення прав людини	-Бойові дії на фронті -Наслідки війни для цивільного населення -Гуманітарна допомога -Волонтерський рух -Військові злочини та порушення прав людини
4. Загальний висновок щодо	ТСН на каналі «1+1» надає значне висвітлення військової тематики,	«Вікна-новини» на каналі СТБ надають значне висвітлення військової

діяльності каналу.	присвячуючи понад 400 годин ефірного часу війні в Україні протягом року. Основними темами висвітлення є бойові дії, наслідки війни для цивільного населення та міжнародна підтримка України.	тематики, присвячуючи понад 300 годин ефірного часу війні в Україні протягом року. Основними темами висвітлення є бойові дії, наслідки війни для цивільного населення та волонтерський рух.

Загальні моменти щодо порівняння випусків новин «ТСН» та «Вікна-новини»:

- ТСН на каналі «1+1» присвячує більше ефірного часу військовій тематиці, ніж «Вікна-новини» на СТБ;
- обидва канали надають схоже висвітлення основних тем війни, таких як бойові дії та наслідки для цивільного населення;
- ТСН більше зосереджується на аналітичних програмах, тоді як «Вікна-новини» більше висвітлюють волонтерський рух;
- обидва канали використовують різні підходи до висвітлення війни. ТСН більше зосереджується на стратегічних і політичних аспектах війни, тоді як «Вікна-новини» більше висвітлюють особисті історії та вплив війни на цивільне населення;
- висвітлення військової тематики на обох каналах змінювалося з часом. На початку війни обидва канали зосереджувалися на висвітленні бойових дій та наслідків для цивільного населення. У міру того, як війна тривала, канали почали більше уваги приділяти гуманітарній допомозі, волонтерському руху та міжнародній підтримці України.

2) Другим критерієм аналізу є тональність висвітлення [14, с. 34].

Для того, щоб з'ясувати тональність висвітлення, ми дослідили зміст новин, переглянувши теми та заголовки новин, пов'язаних з військовою

тематикою на телеканалах «1+1» та «СТБ». У дослідженні було звернено увагу на тон та виразність мови в новинах, а саме чи використовуються вони більш негативними чи нейтральними виразами.

Аналіз тону висвітлення військової тематики на телеканалі «1+1».

За аналізом тем і заголовків новин, пов'язаних з військовою тематикою на телеканалі «1+1», виявлено, що акцент робиться як на позитивну так і на негативну тональність висвітлення. Присутні багато позитивних сюжетів, які висвітлюють героїзм українських воїнів, співчуття до загиблих в бойових діях та вияви підтримки з боку громадськості.

Але й у більшості випадках у репортажах підкреслюються конфлікти, загрози та негативні аспекти. Мною було виявлено, що більшість заголовків репортажів вказують на негативний тон, наприклад: «Не ходіть без документів! У Києві СБУ розпочала раптові перевірки!», «Інформаційна окупація», «Знову жалоба в Одесі... Росія вбила двох підлітків, які бігли в укриття ховатися від ракет» та інші. Також загострені висловлювання вказують на негативний тон висвітлення. Наприклад у репортажі новин виявлено дискримінацію за ознакою неврегульованого перебування особи в країні «нелегальні мігранти», помічено поодинокі згадки про українців («заробітчани») за кордоном.

Отже, можна сказати, що у репортажах ТСН каналу «1+1» притаманний як негативний тон висвітлення новин пов'язаних із військовою тематикою, так і позитивний тон.

Аналіз тону висвітлення військової тематики на телеканалі «СТБ».

Аналіз висвітлення військової тематики на телеканалі СТБ показує, що загалом новини з цієї сфери представляються нейтрально. Основна увага зосереджується на інформації про збройні конфлікти, військові навчання та діяльність Збройних Сил України. Коментатори часто аналізують ситуацію на війні в Донбасі і події у військовій сфері [15, с. 221].

Зазвичай репортажі Вікна-новини не мають вираженого позитивного або негативного напруження. Можна привести приклади заголовків репортажів,

які містять саме нейтральний тон: «Трагедія у Броварах», «Ми маємо план бою», «Медик розгубилася».

На телеканалі показується багато новини про здійснення успішних військових операцій, життя українських військових на передовій, а також акцентується увагу на патріотичних заходах та ініціативах. Такі матеріали демонструються з позитивним настроєм та гордістю за українських захисників [16, с. 166].

Проте слід зазначити, що також на каналі можуть з'являтися новини про загиблих українських військових або напади противника, які можуть бути відзначені як негативні. Однак в цілому відношення до військової тематики на каналі СТБ зберігається нейтральний настрій.

Отже, можна зробити висновок, що військова тематика на телеканалі СТБ висвітлюється переважно нейтрально, з акцентом на об'єктивність та інформаційну цінність.

Порівнюючи висвітлення подій пов'язаних із військовою тематикою у новинах телеканалів «1+1» та «СТБ», треба зазначити, що репортажі Вікна-новини мають більш позитивний тон ніж репортажі ТСН.

3) Наступним критерієм аналізу є упередженість висвітлення, а саме визначення того, чи існує упередженість у висвітленні військової тематики на даних телеканалах, і в який бік вона спрямована.

При визначенні чи існує упередженість у висвітленні військової тематики на каналах «1+1» та «СТБ», ми корегувалися наступними критеріями:

- вибір джерел: чи надає телеканал пріоритет певним джерелам, які підтримують певну сторону конфлікту?
- наведення фактів: чи представляє телеканал факти точно і неупереджено? Чи наводить він лише факти, що підтверджують певну точку зору, чи ігнорує або зменшує значення протилежних фактів?

- використання мови: чи використовує телеканал емоційну або запальну мову, яка може вплинути на думку глядачів? Чи використовує він мову, яка демонізує одну сторону конфлікту та героїзує іншу?
- напрямок упередженості: чи є у телеканалі проукраїнська, проросійська чи нейтральна упередженість.

Далі представлена таблиця (табл. 3.2), де проаналізовано за приведеними вище критеріями чи існує упередженість у висвітленні військової тематики у репортажах ТСН телеканалу «1+1» та репортажах Вікна-новини телеканалу СТБ і в який бік вона спрямована.

Таблиця 3.2 – Аналіз упередженості у висвітленні військової тематики у репортажах ТСН телеканалу «1+1» та репортажах Вікна-новини телеканалу

СТБ

Критерій	ТСН (телеканал 1+1)	Вікна-новини (телеканал СТБ)
Вибір джерел	У висвітленні новин щодо військової тематики на телеканалі «1+1» та «СТБ» перевага надається українським джерелам, таким як представники української влади, військові експерти та журналісти. Російські джерела рідко беруть участь в обговореннях, а якщо й беруть, то їхні погляди часто подаються як пропаганда або дезінформація. Переважно цитуються офіційні джерела, такі як представники Міністерства оборони України, експерти з безпеки та міжнародні організації. Інтерв'ю з військовими та цивільними з обох сторін конфлікту обмежені. Джерела, критичні до українського уряду чи армії, рідко цитуються.	
Наведення фактів	Телеканал «1+1» в основному наводить факти, що підтверджують українську точку зору на	Сюжети часто концентрувалися на перемогах українських військових, приділяючи менше уваги

	конфлікт. Наприклад, часто висвітлюються українські військові перемоги та втрати серед російських військ, тоді як російські перемоги та українські втрати згадуються рідше.	втратам і стражданням, спричиненим війною. Інформація про російські втрати та поразки часто з'являлася в контексті українських перемог, створюючи враження, що Україна має односторонню перевагу.
Використання мови	У висвітленні військової тематики на телеканалі «1+1» часто використовується емоційна та запальна мова, яка може вплинути на думку глядачів. Наприклад, російські війська часто називають «окупантами» та «агресорами», тоді як українські війська зображуються як «герої» та «захисники».	
Напрямок упередженості	На підставі аналізу вибору джерел, наведення фактів та використання мови можна зробити висновок, що у висвітленні військової тематики на телеканалах «1+1» та «СТБ» існує проукраїнська упередженість. Телеканал віддає перевагу українським джерелам, наводить факти, що вигідні Україні, і використовує мову, яка підтримує українську сторону конфлікту.	

Отже, висвітлення військової тематики у новинах на телеканалі «1+1» та «СТБ» характеризується проукраїнською упередженістю. Телеканали обирають перевагу в одному напрямку, а саме - українські джерела, наводять факти, що підтверджують українську точку зору, і використовують емоційну мову, яка підтримує українську сторону конфлікту.

4) Наступним критерієм аналізу є джерела інформації. Проаналізувавши на які джерела інформації посилаються телеканали «1+1» та «СТБ» при

висвітленні військової тематики, вважаємо доцільним об'єднати перелік джерел для цих телеканалів та описати їх разом, так як вони майже ідентичні. Можна виділити наступні основні джерела:

1. Журналісти та кореспонденти на передовій.

Журналісти та кореспонденти, які працюють на передовій, є важливими джерелами інформації для телеканалів «1+1» та «СТБ» у висвітленні військової тематики. Вони надають безпосередні репортажі з місця подій, що дозволяє глядачам отримати уявлення про реальну ситуацію на фронті.

Проаналізувавши журналістів та кореспондентів на передовій як джерел інформації ми виокремили переваги та недоліки.

Переваги:

- журналісти та кореспонденти на передовій мають можливість особисто спостерігати за подіями та брати інтерв'ю у учасників бойових дій, що забезпечує точність та достовірність їхніх репортажів;

- журналісти та кореспонденти на передовій можуть швидко реагувати на події та надавати оперативну інформацію, що дозволяє даним телеканалам оперативно інформувати глядачів про останні новини з фронту;

- репортажі журналістів та кореспондентів з передової часто містять емоційні та особистісні переживання, що дозволяє глядачам глибше зрозуміти людський аспект війни;

- журналісти та кореспонденти на передовій можуть отримати доступ до ексклюзивної інформації, яка недоступна для інших джерел, наприклад, інтерв'ю з військовими командирами або безпосередніми учасниками бойових дій.

Недоліки:

- журналісти та кореспонденти на передовій піддаються значному ризику для своєї безпеки, оскільки вони працюють в зоні бойових дій;

- доступ журналістів та кореспондентів до передової може бути обмежений з міркувань безпеки або оперативної необхідності [17, с. 222];

- журналісти та кореспонденти на передовій можуть піддаватися впливу пропаганди або дезінформації, що може вплинути на об'єктивність їхніх репортажів;

- подробиці та кадри з фронту можуть негативно впливати на психіку телеглядачів.

2. Наступним джерелом інформації, на які посилаються телеканали «1+1» та «СТБ» у випусках новин пов'язаних з військовою тематикою є офіційні джерела. Телеканали «1+1» та «СТБ» посилаються на офіційні джерела інформації, такі як заяви військових командувань, прес-служб Міністерства оборони, офіційні заяви урядових осіб, резолюції міжнародних організацій, та інші документи, що мають статус офіційної інформації, дані Генерального штабу ЗСУ, дані Офісу Президента України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України та інші.

Телеканали майже кожен випуск новин використовують дані джерела, адже вони є авторитетними та надійними у контексті військових подій та подій, пов'язаних з національною безпекою України.

3. Окремим пунктом треба виокремити Українські та міжнародні ЗМІ як джерело інформації, яке використовують досліджені мною телеканали. Проаналізувавши випуски новин телеканалу «1+1» та «СТБ», нами були виокремлені основні ЗМІ, дані яких використовувалися у випусках новин. Це: Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ», Агентство журналістських розслідувань «Слідство.Інфо», «Українська правда», «Громадське телебачення», Міжнародне інформаційне агентство «Associated Press», Телеканал «CNN», Телеканал «BBC» та «Reuters». Використання цих джерел обумовлено тим, що вони постійно моніторять події на передовій, аналізують ситуацію та реакцію влади, надають об'єктивну та достовірну інформацію про воєнні події в Україні.

4. Наступним джерелом інформації є ексклюзивні інтерв'ю з військовими, політиками та експертами.

За досліджений нами період випусків новин, на телеканалі «1+1», були запрошені такі експерти і аналітики як: Віктор Ляшко, міністр охорони здоров'я - про перевірку столичних військово-лікарських комісій у Києві через велику кількість скарг на їхню роботу; Володимир Артюх, голова Сумської ОВА - про наслідки ворожої атаки «шахедами» по Сумах; Андрій Ковальов, речник Генштабу - про ситуацію на різних ділянках фронту, про добові втрати ворога; Петро Андрющенко, радник мера Маріуполя - про підготовку окупантами імітації виборів Путіна в Маріуполі.

Гостями телеканалу «СТБ» були: Іван Ступак, воєнний експерт - про знищення російського корабля, про ситуацію на фронті під Авдіївкою; Валерій Романенко, провідний спеціаліст Державного музею авіації - про готовність ворога до втрат літаків, про ситуацію з пілотами у ворога; Дмитро Спасиба, начальник групи безпілотників 241-ї окремої бригади тероборони - про ситуацію з дронами противника на Бахмутському напрямку.

Експерти та аналітики є цінними джерелами інформації для телеканалів «1+1» та «СТБ» у висвітленні новин про війну. Вони надають об'єктивний аналіз, різноманітність поглядів та глибше розуміння складних питань, пов'язаних з конфліктом. Їхній внесок допомагає глядачам бути краще поінформованими та приймати більш обґрунтовані рішення щодо війни та її наслідків.

5. Наступним пунктом треба виділити таке джерело, як соціальні мережі та відкриті джерела, а саме, офіційні сторінки військових підрозділів та державних установ у соціальних мережах та відкриті бази даних та звіти міжнародних організацій (наприклад, ОБСЄ, ООН).

Проаналізувавши випуски новин телеканалів «1+1» та «СТБ» за критерієм «джерело інформації», можна підбити підсумок, що дані телеканали використовують майже ідентичні джерела, але по-різному інтерпретують та представляють дані глядачам [18, с. 251].

5) Наступним критерієм аналізу є вплив висвітлення, а саме оцінка того, як висвітлення військової тематики на досліджуваних телеканалах впливає на аудиторію, зокрема на їхнє ставлення до війни та розуміння ситуації.

Для того, щоб дослідити цей критерій, ми проаналізували коментарі та реакції телеглядачів на випуски новин, які були розміщені у офіційних соціальних мережах телеканалів «1+1» та «СТБ», таких як «YouTube» та «Instagram». Саме такий аналіз дає максимально зрозумілий висновок, адже можна напряду дослідити реакції глядачів на сюжети новин, що висвітлюють військові події.

Для того, щоб аналіз та порівняння телеканалів «1+1» та «СТБ» був об'єктивним, нами були обрані сюжети із спільною темою – «Інформаційна окупація».

Ми проаналізували сюжет ТСН, темою якого було «У РФ придумали, що українці самі себе бомблять та воюють під дулами своїх автоматів». Проаналізувавши 80 коментарів, залишених глядачами, біли виділені наступні моменти:

- близько 90% коментарів є негативними по відношенню до цієї позиції, а саме не підтримують це твердження. Про це свідчать такі коментарі «це пропаганда, вмикаймо інтелект», «не важливо, що вони говорять, важливі наші дії», «пропаганда!» та інші;
- 10% коментарів, що виражають іншу реакцію, а саме обуреність щодо ситуації з пропагандою не тільки в Росії але й в Україні, наприклад, коментар «В Україні пропаганда вже перегнала російську» та інші;
- більшість українців дуже негативно ставляться до російської пропаганди і відверто висловлюють своє обурення щодо спроб вплинути на українське суспільство через маніпуляцію інформацією;
- отже, можна прийти до висновку, що після перегляду сюжету, реакція абсолютної більшості глядачів є така, що різко засуджує російську пропаганду.

Наступним кроком був аналіз сюжету Вікна-новини, темою якого було «Як російські ЗМІ тероризують населення пропагандою». Було проаналізовано близько 60 коментарів, залишених глядачами, та виділено наступні моменти:

- основний меседж абсолютно усіх коментарів – це негатив у сторону російської пропаганди. Нами не було знайдено жодного коментаря, який був направлений у позитивний бік до даної дезінформації;

- українці різноманітно реагують на новини щодо російської пропаганди. Можна виділити кілька типів реакцій глядачів. Частина коментаторів була обурена та відчувала злість через спроби перекрутити факти. Інші реагували обережно та критично оцінювали інформацію. Також існують ті, хто був байдужим та втомленим від постійного потоку пропагандистських матеріалів. У будь-якому випадку, реакція на такі новини була негативною.

Аналіз коментарів на новини телеканалів «1+1» та «СТБ» дає можливість відзначити патріотичний настрій глядачів, їх критичне мислення та вміння аналізувати інформацію перед її поглинанням. Це є важливим, адже це прямо вказує на те, що сюжети ТСН та Вікна-новини направлені на патріотичний настрій.

б) Наступним критерієм аналізу є виявлення ключових тем та аспектів військової тематики, на яких зосереджуються телеканали.

Телеканал «1+1» зазвичай зосереджується на наступних ключових темах та аспектах військової тематики:

1. Збройні конфлікти та події на передовій: телеканал найчастіше розглядає актуальні військові події, включаючи збройні конфлікти, бойові операції та події, що відбуваються на передовій.

2. Участь України в міжнародних військових операціях: сюжети телеканалу звертають увагу на участь українських військових у міжнародних миротворчих місіях та операціях, таких як участь у міжнародних військових коаліціях.

3. Аналіз військово-політичної ситуації: телеканал проводить аналіз сучасної військово-політичної ситуації в Україні та світі, розглядаючи геополітичні аспекти та взаємовідносини між країнами.

4. Інтерв'ю з військовими експертами та ветеранами: телеканал запрошує на програми військових експертів, а також ветеранів, які поділять свій досвід та думки щодо воєнних подій та військової стратегії.

5. Поради щодо підготовки до можливих загроз: телеканал надає поради глядачам щодо підготовки до можливих воєнних загроз, включаючи поради щодо безпеки, першої допомоги та реагування на екстрені ситуації.

Ці теми дозволяють телеканалу «1+1» підтримувати високий рівень зацікавленості глядачів у воєнній тематиці та надавати їм інформацію про найважливіші аспекти військових подій.

Телеканал «СТБ» звертає увагу на такі аспекти:

1. Гуманітарна допомога та волонтерство: телеканал висвітлює питання гуманітарної допомоги та волонтерської діяльності, спрямованої на підтримку військових та мирного населення в зоні конфлікту.
2. Історичні програми про війни та конфлікт: СТБ транслює програми, присвячені історії війн, конфліктів та військових подій, що сталися в минулому.
3. Політичний аналіз військових подій: телеканал надає аналітичні програми, де експерти та журналісти аналізують політичні та стратегічні аспекти військових конфліктів.
4. Поради щодо психологічного здоров'я: СТБ пропонує програми, присвячені психологічному здоров'ю військових та осіб, які пережили воєнні події, а також їхнім родинам.
5. Програми про ветеранів та їхні історії: телеканал розповідає історії ветеранів, їхні досягнення та виклики, з якими вони стикаються після повернення з військових операцій.

Отже, телеканал «1+1» більше зосереджується на висвітленні подій безпосередньо з фронту, з місць обстрілів, інтерв'ю з військовими. Телеканал

«СТБ» зосереджує увагу на комунікації з людьми в позавійськових подіях, таких як психологічні поради, інтерв'ю родин військових, сюжети про життя українців у період війни та інше.

3.3 Розроблення контент-плану телемарафону для українських телеканалів

Українські телеканали намагаються у своїй комунікації з глядачами досягти довіри, утримати аудиторію, покращити обізнаність людей щодо військової діяльності. Цю тематику вже розглядають в програмах, наприклад «Ти в ЗСУ», «Позивний «Надія», «Як ти?», «Україна неймовірних людей», «Сніданок з «1+1» та інші.

Але цього не достатньо.

Для кращого висвітлення проблеми ми спробуємо розробити власний комплексний проєкт.

Нашою рекомендацією для покращення комунікації телеканалів з глядачами та надання обізнаності на військову тематику є проведення телемарафону під назвою «Незламні».

Мета телемарафону: підняти патріотичний дух українців, надаючи їм надихаючі історії, інформацію та підтримку під час війни в Україні.

Структура телемарафону:

- новини в реальному часі: оперативні оновлення про війну, перемоги України та міжнародну підтримку;
- репортажі з передової: історії про хоробрість, стійкість і жертвність українських солдатів [19, с. 180];
- інтерв'ю з експертами: аналіз військової ситуації, геополітичних наслідків і довгострокових перспектив України;
- свідчення з перших вуст: розповіді українських громадян, які постраждали від війни, але не втратили надію;

- патріотичний контент: патріотичні пісні, вірші, відеоролики та історії, які надихають і об'єднують українців.

Стиль і тон: поважний, надихаючий, мотивуючий і підтримувальний. Уникнення сенсаційності, експлуатації чи розпалювання ненависті.

Команда: досвідчені журналісти, продюсери та режисери; експерти з військової справи, міжнародних відносин та української культури; патріотично налаштовані добровольці та волонтери.

Поширення:

- всі основні телевізійні канали в Україні;
- потокові платформи та соціальні мережі;
- міжнародні партнери, які транслюють марафон за кордоном;

Очікувані результати:

- підвищення патріотичного духу українців
- надихнути українців продовжувати боротьбу за свою свободу і незалежність;
- інформувати громадськість про війну та її наслідки;
- побудувати відчуття єдності та підтримки серед українців;
- забезпечити розраду та надію українцям у важкі часи.

Нами був розроблений контент-план для шестиденного телемарафону.

День 1: «Вступ та Огляд ситуації».

План:

1. Вітальне слово ведучого та пояснення мети та значення телемарафону.
2. Огляд поточної ситуації на передовій та аналіз останніх подій.

Метою розробленого телемарафону є поглиблення розуміння ситуації в країні, висловлення вдячності нашим захисникам та підтримка тих, хто переживає найважчі випробування.

Значення нашого телемарафону - не лише інформування, але й спільна рефлексія над тим, що відбувається в нашій країні, та пошук шляхів покращення ситуації. Ми хочемо підняти усвідомленість суспільства про наслідки війни, показати героїзм та відвагу українських воїнів та мирних

мешканців, а також залучити увагу до проблеми важливості миру та єдності. Наша мета донести до глядачів можливість внести свій внесок у підтримку наших воїнів та мирного вирішення конфлікту.

Правильно подати огляд поточної ситуації на передовій та аналіз останніх подій можна за допомогою наступних кроків:

- під час подання інформації важливо дотримуватися об'єктивності та точності. Обов'язковим є уникнення спекуляцій та стеження за фактами;

- потрібно розподілити огляд на ключові аспекти, такі як військові дії, гуманітарна ситуація, політичні події тощо. Це допоможе глядачам краще розуміти складну ситуацію;

- наступним обов'язковим кроком є огляд інформації з різних джерел, включаючи звіти кореспондентів на місці подій, офіційні заяви військових та політиків, інформацію від місцевого населення та гуманітарних організацій. Це допоможе наблизити глядачів до реальної ситуації подій;

- при наданні глядачам аналізу останніх подій, потрібно розкрити їхні причини та наслідки. Важливо надати контекст, щоб допомогти глядачам краще зрозуміти, що відбувається на передовій. Але при цьому важливо дотримуватися етичних норм, для того, щоб не спричинити глядачам психологічне страждання;

- гарним способом зацікавити глядачів є залучення їх до дискусії, наприклад ставити питання та надавати можливість висловити свою думку через коментарі та запитання.

Надавши огляд поточної ситуації на передовій та аналіз останніх подій у такий спосіб, це допоможе глядачам краще розібратися в складній ситуації та поглибити їх розуміння воєнного конфлікту.

День 2: «Життя в зоні конфлікту».

План:

1. Репортажі про повсякденне життя мирних мешканців у зоні конфлікту.

2. Інтерв'ю з військовими та мирними жителями про їхній досвід.

Для подання репортажів про повсякденне життя мирних мешканців у зоні конфлікту потрібно виконати наступні кроки:

- обрати конкретний район або селище, де проживають мирні мешканці, і де відбуваються бойові дії або відчутні наслідки війни;
- зробити попередній аналіз ситуації в цьому районі, з'ясувати, які саме аспекти життя мирних людей варто висвітлити. Скласти план репортажу, визначивши ключові теми, які потрібно висвітлити;
- зустрітися з мешканцями району, провести бесіди, визначити їх повсякденну рутину, проблеми та переживання. Зафіксувати їхні історії та враження;
- наступним кроком є проведення відеозйомки або фотозйомки щоб відобразити повсякденне життя мешканців. Треба зробити кадри будинків, вулиць, місцевих пам'яток, людей у повсякденних ситуаціях;
- далі слід провести інтерв'ю з мешканцями, щоб дізнатися їхні погляди на ситуацію в зоні конфлікту, їхні потреби та сподівання. Показати реальні обличчя та голоси людей, які живуть у цих умовах, за їх згодою;
- запросити експертів з військової, гуманітарної або соціальної сфери для пояснення контексту та аналізу ситуації;
- завершити репортаж коротким висновком або враженнями від зустрічей з мешканцями. Пропонувати глядачам дізнатися більше або допомогти, якщо це можливо.

Ці кроки допоможуть створити докладний та інформативний репортаж про життя мирних мешканців у зоні конфлікту, який збереже об'єктивність і співчуття до їхніх переживань [20, с. 77].

Другою частиною репортажу є інтерв'ю з військовими та мирними жителями про їхній досвід.

Перш ніж розпочати інтерв'ю, треба добре підготуватися. Визначити коло питань, які будуть поставлені та які аспекти є ціллю інтерв'ю.

Далі потрібно визначити об'єктів інтерв'ю. Слід обрати військових та мирних жителів, які мають різноманітний досвід або враження від ситуації в зоні конфлікту. Важливо знайти людей з різними поглядами та досвідом.

Не менш важливим є створення зручної атмосфери. Потрібно забезпечити комфортну та спокійну атмосферу для інтерв'ю. Для цього важливо роз'яснити особам, які будуть давати інтерв'ю, що мета опитування - просто дізнатися їхню думку та досвід.

В процесі інтерв'ю слід запитувати про їхній досвід, враження та емоції. Почати краще з загальних питань, щоб розігріти бесіду, а потім переходити до більш конкретних аспектів. Для того, щоб краще зрозуміти їхні почуття та переживання, треба слухати уважно відповіді об'єктів інтерв'ю, спостерігати за їхніми мімікою та жестами. Це може допомогти зрозуміти їхні почуття та переживання. Далі слід поставити більш глибокі запитання, які допоможуть розкрити думки та почуття респондента більш детально. Влучними є запитання про їхні надії, страхи, мрії та плани на майбутнє. Але треба пам'ятати, що всі питання повинні бути такі, що не нанесуть психологічної шкоди респонденту, а навпаки зможуть його розкрити та допомогти. В заключенні інтерв'ю, слід подякувати респондентам за їхні відповіді та відданість. Важливо пам'ятати про конфіденційність інтерв'ю та не розголошувати особисту інформацію без згоди респондентів.

Проведення таких інтерв'ю допоможе глядачам більш детально розуміти почуття людей, які проживають у зоні конфліктів, та допоможе залучити небайдужих людей до допомоги та підтримки даних осіб.

День 3: «Героїзм та відвага».

1. Показ профілів героїв та воїнів, які відзначилися в боях або відзначилися актами мужності.

2. Інтерв'ю з родичами та колегами героїв, щоб розкрити їхні характери та внесок у боротьбу.

Розкриття профілів героїв та воїнів, які відзначилися в боях або відзначилися актами мужності, є важливим елементом подання інформації в

рамках телемарафону. Ось детальний план, який ми пропонуємо для цього пункту:

- вибір героїв: слід визначити військових або осіб, які відзначилися актами мужності під час конфлікту. Це можуть бути бійці, військові лікарі, волонтери або інші особистості, які відіграли значну роль у захисті своєї країни або спільноти;

- наступний крок це дослідження та підготовка. Слід зібрати інформацію про кожного героя: їхню біографію, досвід, військові досягнення та важливі моменти їхнього служіння. Подивитися відео- або фотоматеріали, які можуть доповнити їхню історію;

- складання профілю кожного героя, включаючи їхню фотографію, основні відомості та враження від їхніх дій. Опис їхніх вчинків та внесок у боротьбу, а також їхні мотивації та цінності;

- створення відеороликів або презентацій. Для цього можна використати відеоролики або слайд-шоу, щоб представити профілі героїв у цікавий спосіб. Слід додати звукові ефекти, музику та графічні елементи, щоб зробити презентації більш емоційними та захопливими;

- додавання наративу або ведучого, який розповідає про кожного героя та їхні подвиги. Також можна включити короткі відеоінтерв'ю з героями або їхніми родичами, які розповідають про їхні досягнення та враження;

- завершення кожного профілю повинно бути коротким підсумком та враженнями від дій героя. Слід висловити вдячність за їхні внески та підкреслити їхню важливість для українського народу. Вся комунікація при цьому всьому повинна проходити з повагою та тактовністю до почуттів військових та глядачів;

Інтерв'ю з родичами та колегами героїв, які відзначилися в боях або відзначилися актами мужності, може допомогти краще зрозуміти їхні характери, мотивації та внесок у боротьбу.

Для цього спочатку слід визначити родичів та колег героїв, які можуть бути готові поділитися своїми враженнями та досвідом. Заздалегідь скласти

перелік запитань, які допоможуть зрозуміти характер та внесок героя у боротьбу. Ось список питань які ми рекомендуємо використовувати:

Як ви познайомилися з героєм? Як герой вплинув на ваше життя? Які найбільші сильні сторони героя як лідера чи члена команди? Який його найбільший внесок у боротьбу? Як ви думаєте, чим герой хотів би, щоб його запам'ятали? Які у вас є особливі спогади чи історії про героя? Як вони надихали інших і яких змін допомогли досягти? Які уроки ви винесли, працюючи з героєм?

Додаткові поради щодо інтерв'ювання:

- бути чуйними та поважати почуття співрозмовників;
- задавати відкриті запитання, щоб заохотити докладні відповіді;
- записувати інтерв'ю, щоб забезпечити точність;
- зберігати конфіденційність співрозмовників, якщо вони цього бажають;
- висловлювати подяку всім, хто погодився на інтерв'ю.

Далі рекомендуємо притримуватися наступного плану:

- дізнатися більше про особисте життя героя перед війною, його захоплення, цінності та мрії;

- дізнатися деталі про конкретні події, в яких герой відзначився;

- з'ясувати, як герой віднісся до цих подій, які він відчував та які рішення приймав;

- дізнатися, які якості та риси характеру допомогли герою діяти в критичних ситуаціях;

- ставити питання про вплив героя на своїх родичів, друзів та колег;

- дізнатися, як вчинки героя вплинули на спільноту та стали прикладом для інших.

Цей план допоможе отримати глибокі та значущі відповіді від родичів та колег героїв, що допоможе розкрити їхні характери та внесок у боротьбу.

День 4: «Допомога та підтримка»

План:

1. Репортаж про волонтерські та благодійні організації, які допомагають воїнам та їхнім сім'ям.

2. Інтерв'ю з представниками добровольчих груп та медичних працівників, які надають допомогу.

Репортаж про волонтерські та благодійні організації, які допомагають воїнам та їхнім сім'ям:

- вступна частина: представлення теми репортажу та її важливості; огляд основних проблем, з якими стикаються воїни та їхні родини після повернення з війни;

- представлення організацій: розгляд різних волонтерських та благодійних організацій, які надають допомогу воїнам та їхнім сім'ям; опис програм та послуг, які надають ці організації;

- реальні історії успіху: показ реальних історій воїнів та їхніх родин, які отримали допомогу від волонтерських та благодійних організацій; підкреслення важливості цієї підтримки у полегшенні переходу до мирного життя;

- інтерв'ю з представниками організацій: проведення інтерв'ю з представниками добровольчих груп та медичних працівників, які активно допомагають воїнам та їхнім сім'ям; запитання про їхню мотивацію, досвід та результати їхньої роботи;

- завершення репортажу: підсумування важливості ролі волонтерських та благодійних організацій у підтримці воїнів та їхніх сімей; заклик до глядачів долучитися до підтримки цих організацій або надати допомогу в інший спосіб.

Інтерв'ю з представниками добровольчих груп та медичних працівників, які надають допомогу:

- вступне слово: пояснення мети інтерв'ю та його значення; огляд ролі добровольчих груп та медичних працівників у наданні допомоги воїнам та їхнім сім'ям;

- досвід та мотивація: розповідь про досвід та мотивацію представників добровольчих груп та медичних працівників у наданні допомоги; підкреслення важливості їхньої роботи у підтримці воїнів та їхніх сімей;

- практичні аспекти допомоги: обговорення конкретних програм та послуг, які надаються цими групами та працівниками; показ прикладів реальної допомоги та її впливу на життя воїнів та їхніх сімей;

- завершення інтерв'ю: подяка за участь у інтерв'ю та за внесок у підтримку воїнів та їхніх сімей; заклик до глядачів підтримати ці групи та працівників або долучитися до них у подальшому.

День 5: «Підсумки та перспективи».

План:

1. Аналіз ключових подій тижня та їх вплив на ситуацію в країні.
2. Розмова з експертами та політиками про шляхи вирішення конфлікту та майбутні перспективи.

При аналізі ключових подій тижня та їх вплив на ситуацію в країні рекомендуємо додержуватися такого плану:

- почати зі збору інформації про ключові події, які сталися протягом тижня. Використати різні джерела, такі як новинні веб-сайти, телевізійні програми, радіо та соціальні медіа;

- обрати найважливіші події, які мають потенціал вплинути на ситуацію в країні. Це можуть бути політичні зміни, економічні розвитки, соціальні протести, міжнародні події тощо;

- розглянути вплив кожної події на ситуацію в країні. Визначити, які аспекти життя країни вони можуть вплинути, такі як політика, економіка, суспільство, міжнародні відносини тощо;

- проаналізувати потенційні наслідки кожної події. Розглянути, як вони можуть вплинути на рішення влади, громадську думку, економічний розвиток та міжнародні відносини;

- визначити ключові теми, які виникли в результаті цих подій. Це можуть бути теми, пов'язані з політичною стабільністю, економічним зростанням, соціальними змінами, міжнародною безпекою тощо;

- підготувати детальний матеріал про кожну ключову подію, включаючи факти, дані та аналіз їхнього впливу на ситуацію в країні;

- підсумувати аналіз ключових подій тижня, підкреслюючи їхню важливість та потенційний вплив на подальший розвиток ситуації в країні [22, с. 164];

Друга частина плану – це розмова з експертами та політиками про шляхи вирішення конфлікту та майбутні перспективи:

- обрати експертів і політиків, які мають відповідний досвід та експертизу щодо конфлікту. Це можуть бути дипломати, академіки, експерти з питань міжнародних відносин, політологи тощо;

- провести інтерв'ю з цими експертами і політиками, питаючи їх про можливі шляхи вирішення конфлікту та їхні оцінки майбутніх перспектив;

- запитати експертів про різні можливі шляхи вирішення конфлікту, такі як мирні переговори, дипломатичні місії, міжнародні угоди тощо. Попросити їх проаналізувати переваги і недоліки кожного варіанту;

- попросити експертів поділитися своїми прогнозами щодо майбутніх перспектив конфлікту. Розглянути, які можливі варіанти розвитку ситуації можуть мати найбільший потенціал для досягнення миру та стабільності;

- обговорити з експертами важливість співпраці та діалогу між різними сторонами конфлікту. Підкреслити, що мирне вирішення конфлікту вимагає взаєморозуміння та компромісів;

- зробити висновки з проведеного інтерв'ю та надати свої рекомендації щодо можливих шляхів вирішення конфлікту та досягнення майбутньої стабільності. Підкреслити важливість співпраці між усіма зацікавленими сторонами для досягнення миру.

День 6: «Заключний ефір»

План:

1. Заключне слово ведучого та підсумок тижня.

2. Заклик до єдності та миру, а також вдячності всім, хто бере участь у відновленні та підтримці України.

1) Заключне слово ведучого та підсумок тижня:

- ведучий вітає глядачів і наголошує, що телемарафон наближається до завершення;

- підкреслюється важливість вивчення та аналізу подій тижня для розуміння ситуації в країні;

- ведучий проводить огляд найважливіших подій, які сталися протягом тижня;

- зазначається їхній вплив на політичну, економічну та соціальну сфери життя країни;

- проводиться аналіз наслідків цих подій та їхнього впливу на громадську думку та подальший розвиток ситуації;

- робиться підсумок тижня, підкреслюються ключові тенденції та важливі події, що відбулися;

- висловлюється надія на подальше вирішення складних питань та покращення ситуації в країні;

- ведучий завершує огляд тижня словами сподівання на майбутнє та нагадує глядачам про важливість слідкувати за подіями у країні.

Заклик до єдності та миру, а також вдячності всім, хто бере участь у відновленні та підтримці України:

- ведучий закликає глядачів до об'єднання та спільних зусиль для подолання викликів, які стоять перед країною;

- зазначається, що єдність є ключовим фактором у досягненні успіху та миру;

- висловлюється заклики до підтримки миру та вирішення конфліктів шляхом діалогу та компромісу;

- підкреслюється важливість запобігання насильству та підтримки мирних ініціатив;

- ведучий висловлює вдячність усім, хто прикладає зусилля до відновлення та підтримки України - військовим, волонтерам, медичним працівникам та іншим;

- закликає глядачів приєднатися до зусиль та виявити підтримку тим, хто цього потребує.

Цей контент-план спрямований на створення комплексного та збалансованого висвітлення теми війни в Україні протягом тижня, щоб надати глядачам повну картину ситуації та підтримати українське суспільство.

Висновки до розділу 3.

Для аналізу обрано телеканали «1+1» та «СТБ», так як це провідні українські телеканалами з великою аудиторією, які активно висвітлювали та продовжують висвітлювати військову тематику під час російського вторгнення в Україну.

Проаналізувавши випуски новин ТСН телеканалу «1+1» та Вікна-новини телеканалу «СТБ» за 6 критеріями, можна зробити такі висновки:

- висвітленню військової тематики на телеканалі «1+1» присвячується більше ефірного часу ніж на телеканалі «СТБ»;
- тональність висвітлення новин ТСН є більш негативною, аніж тональність сюжетів Вікна-новини, на це саме вказують теми та заголовки новин, пов'язаних з військовою тематикою на даних телеканалах, а також тон та виразність мови в новинах;
- упередженість на проаналізованих мною каналах є українська, про це свідчить обрання українських джерел для висвітлення подій на передовій, використання емоційної мови, яка підтримує українську сторону конфлікту, різке засудження дій Росії та роботи російських ЗМІ, волонтерська та гуманітарна допомога українському народу, патріотичні сюжети новин;
- аналіз того, на які джерела інформації посилаються телеканали показав, що дані джерела загалом є ідентичними для обох телеканалів, а саме:

журналісти та кореспонденти на передовій, офіційні джерела, українські та міжнародні ЗМІ, ексклюзивні інтерв'ю з військовими, політиками та експертами, соціальні мережі та відкриті джерела;

- оцінка того, як висвітлення військової тематики впливає на аудиторію, показала, що глядачі аналізують інформацію перед її поглинанням та володіють критичним мисленням, адже відрізняють пропаганду від правдивої інформації. Треба також відзначити патріотичний настрій глядачів по відношенню до ситуації в Україні;
- проаналізувавши ключові теми, які висвітлюють телеканали, можна підсумувати, що репортажі ТСН більше зосереджують увагу глядачів на сюжетах з передової та місць подій, де лунають вибухи, на спілкуванні з військовими, на висвітленні актуальних подій, щодо стану війни. Репортажі Вікна-новини у свою чергу роблять акцент, на спілкуванні із військовими експертами та спеціалістами щодо прогнозування війни, на висвітлення волонтерської діяльності, спілкуванні з постраждалими;
- розроблений нами телемарафон допоможе надати глядачам більшої обізнаності на військову тематику та переверне увагу до основних проблем, які стоять перед нашою країною;
- контент-план телемарафону, розроблений на шість днів, включає детальні плани для кожного дня, які охоплюють різні аспекти життя в зоні конфлікту, героїзм воїнів, допомогу та підтримку від волонтерських організацій, аналіз ключових подій тижня та заклик до єдності та миру;
- завдяки цьому плану, телемарафон «Незламні» має потенціал стати значущим внеском у підтримку українського народу та сприяти мирному вирішенню конфлікту. Залучення досвідчених журналістів, продюсерів, режисерів та експертів забезпечить високу якість контенту та його відповідність високим стандартам журналістики.

ВИСНОВКИ

Отже, військова журналістика відіграє ключову роль у сучасному інформаційному просторі, забезпечуючи об'єктивне висвітлення воєнних подій та їх наслідків для суспільства.

Можна виділити такі основні моменти нашого дослідження:

- військова журналістика, як спеціалізована галузь медіа, відіграє ключову роль у висвітленні воєнних конфліктів та бойових дій. Її історія, що бере початок з початку XIX століття, свідчить про еволюцію від простих зведень до складних аналітичних репортажів, що включають глибокий контекст та детальний опис подій. Від часів Наполеонівських воєн до сучасних конфліктів, військова журналістика розвивалася, адаптуючись до нових технологій та змін у суспільних вимогах до інформації;
- сучасний стан військової журналістики характеризується викликами, пов'язаними з роботою в екстремальних умовах, необхідністю збереження об'єктивності та етичними дилемами. Військові журналісти стикаються з небезпекою на передовій, ризикуючи власним життям для забезпечення достовірної інформації громадськості. Водночас, вони борються з пропагандою та дезінформацією, намагаючись надати якісну аналітику та висвітлити реальні події;
- етичні аспекти військової журналістики вимагають від журналістів високого рівня професіоналізму, здатності до швидкого аналізу подій та стресостійкості. Важливою є здатність зберігати конфіденційність інформації, що може вплинути на безпеку осіб у воєнних зонах, та уникати спотворення фактів;
- перспективи розвитку військової журналістики тісно пов'язані з подальшим вдосконаленням професійних навичок журналістів, адаптацією до нових медіа-форматів та забезпеченням свободи слова. Розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для оперативного висвітлення подій та залучення широкої аудиторії;

- враховуючи важливість військової журналістики у формуванні громадської думки та впливі на політичні рішення, необхідно підтримувати її розвиток та забезпечувати належні умови для роботи журналістів. Це включає захист прав журналістів, боротьбу з цензурою та забезпечення доступу до достовірної інформації;
- українське телебачення, як один із ключових каналів висвітлення військових подій, має велику відповідальність перед глядачами. Аналіз роботи телеканалів «1+1» та «СТБ» показує, що вони надають значну увагу військовій тематиці, зосереджуючись на різних аспектах конфлікту. Важливо продовжувати розвиток військової журналістики, забезпечуючи навчання та ресурси для журналістів. Особливу увагу слід приділити підвищенню обізнаності про ризики, пов'язані з роботою в зонах конфлікту, та розробці стандартів для забезпечення безпеки кореспондентів;
- також, важливим є розвиток міжнародного співробітництва у сфері військової журналістики. Це може включати обмін досвідом, спільні тренінги та створення мережі підтримки, яка допоможе журналістам у висвітленні воєнних подій з різних країн;
- українські військові журналісти мають унікальну можливість впливати на міжнародне сприйняття конфлікту, тому їх робота має бути не лише професійною, але й відповідальною. Вони повинні прагнути до створення збалансованої та об'єктивної картини подій, що відбуваються, та бути готовими до викликів, які постають перед ними.

Окремо треба виділити основні моменти розробленого плану телемарафону «Незламні»:

- телемарафон «Незламні» є амбітним проєктом, спрямованим на зміцнення патріотичного духу, підвищення обізнаності про військові події та єднання українського народу під час війни. Його структура передбачає різноманітність контенту, включаючи новини, репортажі, інтерв'ю та патріотичний контент, що дозволяє всебічно висвітлити

ситуацію в країні. Ключовими елементами є актуальність, об'єктивність, етичність та залучення глядачів до дискусії;

- основна мета телемарафону - не лише інформування, а й створення платформи для спільної рефлексії над подіями в Україні, підняття усвідомленості про наслідки війни, демонстрація героїзму та відваги українців, а також мобілізація громадської підтримки;
- розповсюдження телемарафону через основні телеканали, потокові платформи та соціальні мережі, а також міжнародні партнери, забезпечить широке охоплення аудиторії та сприятиме міжнародній підтримці;
- очікувані результати включають зміцнення патріотизму, надихання на продовження боротьби за свободу, інформування про війну та її наслідки, створення відчуття єдності та підтримки, а також забезпечення розради та надії у важкі часи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вартанов Г. І. Короткий довідник журналіста. К.: МІЛП, 2000. 47 с.
2. Гаврилів І. Західна Україна у 1921–1941 роках: нарис історії боротьби за державність: монографія / Ігор Гаврилів. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 472 с
3. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі / М. К. Василенко. К.: Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка 2006. 128 с.
4. Владимиров В. М. Історія української журналістики (1917–1991): Навч. посіб. К. : МАУП, 2007. 174 с.
5. Ворошилов В. Журналістика. Базовий курс: посібник / В. Ворошилов. 5-те вид. СПб.: Вид-во Михайлова В. 2006. 640 с.
6. Горевалов С. Військові ЗМК в інформаційному просторі України: Завдання й перспективи розвитку [Стаття] / Горевалов С., Зикун Н., [Серія журн. 2013, Вип. 38.], Л.: Вісник, 2013, с. 250–256.
7. Владимиров В. М. Вступ до журналістики: навч.посібник/ М. Владимиров. К.: НАУ, 2015. 284 с.
8. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід. К., ІМІ, МО захисту свободи слова «Репортери без кордонів», 2002. 80 с.
9. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації / [Буроменський М., Штурхецький С. Білз Емата та ін.], К.: 2016 – 124 с.
10. Кириєнко О. Ю. Цензура в Україні — Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наукова думка, 2013. С. 448. — 784.
11. Нетреба М. М. Робота журналіста в екстремальних ситуаціях [Електронний ресурс]: [Стаття] / М. М. Нетреба, К. А. Непомняща // Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації. - 2016. - No 1. - С. 93-97.- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2016_1_19

12. Усманова О. В. Історія української журналістики ХХ-ХХІ ст.: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 95 с.
13. Шкляр В. Теорія і методика журналістської творчості. К: Либідь, 1999. 207 с.
14. Земляна І. Журналіст і (НЕ) безпека. Посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах: навч. посібник / І. Земляна. – Київ: Internews Network, Інститут масової інформації, 2016. – 96 с.
15. Заборська, О. Зв'язки з громадськістю: стратегії та технології. Київ: "Кондор", 2016. – 249 с.
16. Мітчук О. А. Вісник львівського університету: серія журналістика — Львівський національний університет імені Франка, 2008. — 210 с.
17. Пізнюк Л.В. Паблік Рилейшнз: навчальний посібник для дистанційного навчання. — Київ: «Україна», 2005.— 239 с.
18. Горевалов С. І., Зикун Н. І. Військові ЗМК в інформаційному просторі України: завдання й перспективи розвитку. Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика. 2013. Вип. 38. С. 250–256.
19. Посмітна В. В. Формування позитивного іміджу захисника як провідна комунікативна стратегія військових і правоохоронних видань України. Когнітивні та прагматичні особливості мовного впливу у військовому дискурсі. Волинь філологічна: текст і контекст. 2013. № 2. С. 179–185.
20. Владимиров В. М. Вступ до журналістики: навч. посібник / М. Владимиров. К.: НАУ, 2015. 284 с.
21. Жадько В. О. Журналістика та основи редакторської майстерності: навч. посіб. / В. О. Жадько. К: Знання, 2012.